

Introductie

De brief van Paulus aan Titus wordt samen met de brieven aan Timotheus gerekend tot de zogenoemde "pastorale brieven". Ze vormen een eenheid qua stijl, thema's, adviezen en de tijd waarin ze geschreven zijn door Paulus. De authenticiteit van Paulus als schrijver wordt in brede kring nauwelijks in twijfel getrokken.

Kijken we naar de inhoud van deze brieven dan is het wellicht beter om te spreken van apostolische brieven, in plaats van pastorale brieven. Immers, een oudere, ervaren apostel coacht jongere apostelen, die hun eigen weg inmiddels kunnen gaan en duidelijk gezonden zijn. Zowel Titus (2 Cor. 8:23) als Timotheüs (Hand. 19:22 en 1 Tess. 1:1 en 2:6) worden gerekend tot de kring van de apostelen rond de eerste twaalf apostelen.

In deze inleiding op de brief aan Titus bekijken we eerst wat naar het historische materiaal. We volgen de geschiedenis van Titus. Daarna kijken we naar het schema van de brief zoals we dat kunnen samenvatten en leiden kort enkele kernbegrippen in. Tot slot komt ook het karakter van Titus aan de orde.

De drie hoofdstukken van deze brief worden afzonderlijk besproken. Dit gebeurt tekst voor tekst, met een korte uitleg van de grondtekst. Hiervoor is gebruik gemaakt van de zgn. Strongnummers en uiteraard ook allerlei ander bijbelstudiemateriaal. (Zie [literatuuropgave Titus](#))

Historie Titus

Titus, is voor Paulus evenals Timotheus, "*zijn waar kind krachtens gemeenschappelijk geloof*". Bekend is dat Titus een Griek van geboorte is, maar veel meer dan dat hij waarschijnlijk afkomstig was uit Cilicië is daarover niet bekend. Als heiden is hij zelfs niet besneden, terwijl dit nog wel met Timotheus gebeurde. (zie Gal. 2:3-5). Titus wordt niet genoemd in het boek de Handelingen van de Apostelen. Sommigen geven aan dat dit komt omdat hij zo nauw samenwerkte met Lukas, de schrijver, dat wanneer deze de wij-vorm gebruikt, wij zowel aan Lukas als Titus moeten denken. Gal. 2:1 laat zien dat Titus als afgevaardigde van de gemeente in Antiochië aanwezig was op het Apostelconvent (Hand. 15).

Titus was geen echt teamlid van Paulus, in de zin dat hij heel veel met hem gereisd heeft. Titus was veel meer een troubleshooter, of "interim-manager" van Paulus, die in opdracht van Paulus op verschillende plaatsen gewerkt heeft om problematische gemeenten weer opnieuw in het juiste spoor te krijgen.

Volgen wij Titus dan blijkt o.a. het volgende in historische volgorde:

De eerste keer dat Paulus en Titus samen optrekken is wanneer Titus als afgevaardigde van de gemeente in Antiochië optreedt op het Apostelconvent, waarbij Paulus duidelijk maakt dat heidenen op volkomen gelijke wijze delen in de bediening als de joden. (Gal. 2:1)

Paulus stuurde Titus vanuit Efeze naar Korinthië (mogelijk om een ons onbekende brief aan hen te bezorgen (zie 2 Kor. 2:3-4)) en daar weer orde op zaken te stellen.

Na zijn verblijf in Korinthië, waar Titus de rust terug bracht en althans de meerderheid van de gemeente tot bezinning kwam, keerde hij terug naar Paulus die op dat moment in Macedonië verbleef en naar Titus uitkeek (2 Kor. 7:5-7, 13). Paulus stuurde hem daarna naar Korinthië om zijn werk voort te zetten en een offerande voor de armen in Jeruzalem voor te bereiden. Paulus gaf hem toen de vierde brief aan de Korinthiërs mee (onze tweede brief) (2 Kor. 8:6,13).

Aangenomen wordt dat Paulus hem daarna vanuit Rome, na zijn eerste gevangenschap, achter laat op Kreta (zie Titus 1:5,6)

In de brief aan Titus wordt hij gevraagd naar Nikopolis te gaan om Paulus te ontmoeten, waarna hij hem vergezeld naar Rome.

Titus laat Paulus in Rome achter, waar deze zijn tweede gevangenschap zal ondergaan, die eindigt met zijn veroordeling en dood, en vertrekt zelf naar Dalmatië (2 Tim 4:10)

Verder is in de bijbel er niets meer bekend. De overlevering vertelt via Eusebius, dat hij als eerste bisschop van Kreta op hoge leeftijd vredig stierf. Titus zou ook zijn hele leven ongehuwd gebleven zijn. Een apocriefe brief van Titus eist volkomen sexuele onthouding. Of dit daadwekelijk ook door

Titus geschreven is, is onduidelijk en het is ook niet in overeenstemming met het overduidelijke onderwijs van Paulus. (1 Cor. 7:1-9)

Als we de brief aan Titus in de tijd plaatsen, dan wordt aangenomen dat deze brief in de periode 63-65 na Christus geschreven is, waarschijnlijk in het jaar 64. Mogelijk vanuit Macedonië, toen Paulus reisde in de periode tussen zijn twee gevangenschappen in Rome.

Schema

We kunnen de brief op verschillende manieren indelen. De meest eenvoudige loopt via de hoofdstukindeling. In deze studie kiezen wij daarvoor:

Het gezonde leiderschap in de gemeente (1:1-16)

De gezonde werkwijze in de gemeente (2:1-15)

De gezonde levensstijl in de maatschappij (3:1-15)

Duidelijk is dat de verschillende aspecten elkaar logisch opvolgen en uitmonden in het getuigenis naar deze wereld toe.

Ernst Aebi deelt de brief in twee gedeeltes in en geeft dan een onderverdeling:

Inleiding, adressering en zegengroet (1:1-4)

1. Vermaningen aan het adres van de gemeenteliders (1:5-16)

- Hun taak in de gemeente (1:5-9)

- Hun strijd met de misleiders (1:10-16)

2. Vermaningen aan het adres van de gemeenteleden (2:1 - 3:11)

- Zielszorg aan bepaalde groepen (2:1-10)

- De genade voert tot heiliging (2:11-15)

- Houding tegenover de overheid (3:1-7)

- Houding tegenover de dwaalleraars (3:8-11)

Slot: persoonlijke vraag, opdrachten, groeten (3:12-15)

Thema's

Als kernbegrippen in de brief onderscheiden we:

Verantwoording:

Paulus verwachtte van al zijn medewerkers dat zij bereid waren om verantwoording af te leggen niet alleen aan God, maar ook aan de mensen voor hun gedrag en handelwijze. Titus, als boodschapper (d.w.z. gezondene = apostel) legt verantwoordelijkheid af aan zijn zender, Paulus, die dit in opdracht doet van God.

Gezond leiderschap:

Het is het verlangen van Paulus dat oudsten in de gemeente delen in de gezonde leer en een gezonde levensstijl.

Goede werken:

De christen toont de kwaliteit van zijn leven als een getuigenis van de kracht van het evangelie. Discipline en toewijding helpen ons daarin om te dienen.

Integriteit:

Wanneer gesproken wordt over onberispelijk zijn, dan duidt dit op de morele zuiverheid. Men kan van deze mensen op aan. Er zijn geen dubbele bodems als het goed is in het leven van de christen. Morele excellentie is wat verwacht zou mogen worden.

Karakter:

Voor het dienen in leiderschap is kennis en vaardigheid, minder belangrijk dan karakter. Er moet zelfbeheersing zijn en een geestelijk en moreel zuiver functioneren. Wie je bent als mens is minstens net zo belangrijk als wat je feitelijk doet. In de brief aan Titus komt Paulus terug op de minimale karaktereisen die gesteld mogen worden aan oudsten in de gemeente.

Relaties:

Paulus laat zien vanuit de relatie die hij heeft met Titus, hoe dit werkt. Hij geeft praktische voorbeelden, die voor ons identificatiemodellen kunnen zijn in ons leven met God. Gezond vertrouwen binnen intermenselijke verhoudingen, zijn een spiegel voor onze vertrouwensrelatie met God zelf.

Houding

Ons maatschappelijk leven is een getuigenis van wat er in ons t.o.v. wereld leeft. Ons leven in de maatschappij moet de liefde van Christus zichtbaar maken. Tevens dienen we waar mogelijk loyale en gehoorzame burgers te zijn.

Gezonde leer:

Verschillende keren worden er gesproken over de gezonde leer in deze brief. Door het accent wat Paulus legt op de goede werken, toont hij ook aan dat gezonde leer, goede vruchten voortbrengt. Wellicht dat sommige de brief aan Titus op dit gebied wel eens wat minder theologisch verantwoord vinden, omdat hij geen zwaar accent legt op theologische strijdpunten, maar vooral de relatie legt tussen het dagelijks leven en de apostolische leer.

Karakter Titus

Wellicht dat Titus het beste getypeerd wordt door zijn naam: Titos, d.w.z. verpleger. Zijn opdracht is door alle gebeurtenissen heen ook om het werk wat begonnen was, gezond te maken. Hij vervulde die rol in ieder geval in Jeruzalem, Korinthië en Kreta. Zeker in Korinthië gebeurde dit in moeilijke omstandigheden, omdat men daar grote weerstand had tegen het leiderschap van Paulus, als apostel.

Opvallend aan Titus is enerzijds zijn *zelfstandigheid* t.o.v. mensen en situaties, omdat hij onder zeer moeilijke omstandigheden werkte. Hoewel Paulus en hij sterk met elkaar verbonden zijn, merken we toch *geen afhankelijkheid in die relatie*. Titus gaat op de moeilijkste situaties af (o.a. Korinthië) en werkt daar voor Paulus. Hij doet dit op eigen *initiatief* (2 Kor. 8:17). Het blijkt ook doordat hij zich niet laat besnijden, maar desondanks zich begeeft met Paulus naar Jeruzalem, om daar getuigenis te geven over wat God doet onder de heidenen. Opvallend is dat Timotheus, die zich wat afhankelijker op lijkt te stellen van Paulus, zich wel heeft laten besnijden. (Hand. 16:3) Wat verder opvalt bij Titus is zijn *trouw*, want ook het succes wat hij heeft, is geen reden om zich boven Paulus te verheffen. Titus was in de ogen van Paulus een *apostel* lezen we in 2 Cor. 8:23. Zoals we reeds zagen is karakter in zo'n situatie meer bepalend dan vaardigheid. Daarom nog enkele aandachtspunten: Afgezet tegen de toenmalige beschikbare middelen en reismogelijkheden moet Titus een *ijverig* man geweest zijn. Duizenden kilometers heeft hij gereisd om op allerlei plaatsen het evangelie te brengen. Hij moet *nederig* geweest zijn, omdat hij (bijna) altijd op plaatsen moest werken waar het moeilijk was en men weinig waardering op kon brengen voor zijn komst. Hieruit blijkt dus ook zijn *doorzettingsvermogen en volharding*. Waar Timotheus niet slaagde in Korinthië, slaagde Titus wel. Toch was er geen reden voor Paulus om hem te herinneren aan de nederigheid, die verwacht mag worden van een dienaar van God. Het karakteriseert ook zijn *moed* om op onbegaanbare wegen te gaan en de grootste moeilijkheden onder ogen te zien, zowel in fysieke gevaren, als in de gemeente, die zich vaak zo afwijzend opstelde en waar grote problemen waren op moreel, leerstellig en financieel vlak.

Titus evenaarde Paulus misschien niet in de reikwijdte van zijn apostolisch functioneren in het gebied van openbaring, tekenen en wonderen. Toch is hij voluit een apostel. Als een gezonden man van Godswege heeft hij op veel plaatsen karaktervastheid getoond en doorzettingsvermogen om de gemeente te dienen.